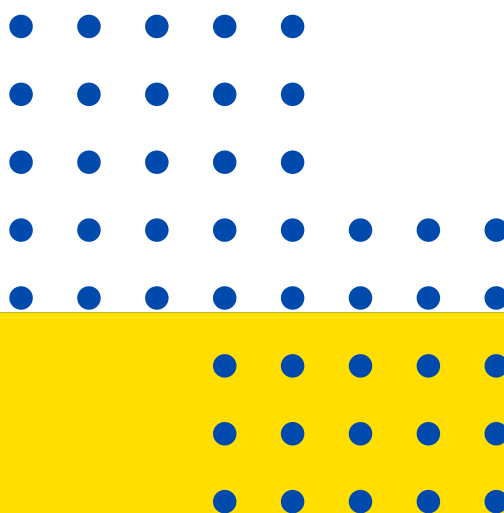

СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

ЗМІСТ

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Віолетта Дубосару, Наталія Коляда. Необхідність забезпечення інклюзивного освітнього середовища в закладах вищої освіти	12
Галина Галацан. Стан дивергентного мислення підлітків з порушенням розумового розвитку в результаті застосування корекційно-розвивальної програми	18
Марина Дяченко, Лариса Бутузова. Використання арт-терапії у корекційній роботі з дошкільниками, які мають мовленнєві порушення	23
Наталія Журбей, Людмила Котлова. Взаємодія з батьками під час формування зв'язного мовлення дітей із затримкою психічного розвитку	29
Людмила Загурська, Інна Загурська. Врахування сильних сторін та труднощів як основа психолого-педагогічної підтримки учнів із розладом аутистичного спектра	32
Інна Іншакова. Розвиток інклюзивної освіти в Україні	35
Людмила Комарніцька. Specifics of a psychologist's work with children who have special educational needs	38
Жанна Кондратюк, Ірина Омельченко. Міжособистісна комунікація фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів з дітьми, батьками та педагогами: особливості та ефективні стратегії	41
Наталя Малярчук. Інститут міжкультурних асистентів як складова інклюзивного освітнього середовища для учнів з досвідом міграції	47
Олена Мартинюк, Віктор Гладуш. Практична робота педагога з розвитку адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями	52

Лілія Микитчук, Людмила Котлова. Використання прийомів здоров'язберігаючих технологій у роботі логопеда в закладі дошкільної освіти	59
Анастасія Попова, Ольга Гуренко, Ганна Лопатіна, Ганна Мицик. Соціально-реабілітаційний супровід як ключовий елемент створення інклюзивного освітнього середовища в закладах вищої освіти в контексті стратегічних ініціатив	64
Олексій Пришелець, Анна Кіріллова. Забезпечення права на освіту осіб з ООП	72
Руслана Сойчук. Характеристика інклюзивного освітнього середовища закладу освіти у світлі вимог сьогодення	75
Жанна Ступницька, Сергій Котловий. Особливості використання методу біоенергопластики та самомасажу у розвитку мовленнєвої моторики дітей із загальним недорозвиненням мовлення	78
Роксолана Субашкевич, Любов Нос. Особливості навчання англійської мови учнів із особливими освітніми потребами	83
Дар'я Супрун, Микола Супрун. Елементи позааудиторної роботи зі студентами-дефектологами	88
Інна Тарасенко, Ірина Кучерак. Подолання порушень вимови шиплячих звуків у дітей молодшого шкільного віку із псевдобульбарною дизартрією	92
Світлана Яковлева. Механізми регуляторних порушень при затримці психічного розвитку	95

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Яна Бовсунівська, Олена Мірошниченко. Використання ігор для розвитку мовлення у дітей з особливими потребами	101
Анна Бальсанко, Тетяна Лях. Теоретико-практичні засади впровадження інклюзивної освіти	105
Ольга Гуренко. Розробка міждисциплінарних освітніх програм на засадах інклюзивного підходу: кейс Бердянського державного педагогічного університету	110

Тетяна Єськова. Педагогічні умови використання конструктора "LEGO" для розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в інклюзивній групі	115
Тетяна Комінарець. Корекція розвитку усного мовлення молодших школярів із загальним недорозвитком мовлення засобами духовної музики	120
Ганна Кривенко, Олена Ревуцька. Реалізація моделі психолого-педагогічної готовності вчителів початкових класів до роботи у системі інклюзивної освіти	126
Руслан Новгородський. Перешкоди на шляху професійної підготовки фахівців до роботи з дітьми з РАС в інклюзивному середовищі	132
Поліна Очеретенко, Вікторія Григор'єва. Корекційно-розвивальні можливості музичного мистецтва у роботі з дітьми з порушеннями слуху	137
Володимир Шевченко. Індивідуалізація навчального процесу в умовах інклюзії	143

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ І СФЕРИ ОСВІТИ

Ольга Байдарова. Професіоналізація соціальної роботи в Україні: виклики для системи професійної підготовки працівників у сфері захисту прав дитини	148
Вікторія Білецька, Світлана Максимець. Особливості прояву емпатії у школярів з порушеннями мовлення	154
Андрій Калінін, Наталя Новікова. Особливості надання соціальних послуг у сільській місцевості	158
Єлизавета Матвієнко, Михайло Савчин, Уляна Авраменко. Цифрова трансформація: роль супервізії в підготовці фахівців	163
Катерина Червоненко. Моніторингові дослідження з проблеми академічної доброчесності у системі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників	169

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ганна Алексєєва, Олександр Овсянніков. Інтеграція інформаційних технологій у соціально-педагогічну діяльність	173
Дарина Балачіна, Марія Голубєва. Бібліотерапія – необхідна складова розвитку основ професійної компетентності фахівця соціальної сфери	177
Олена Василенко. Сформовані навчально-професійні установки як запорука якості професійної спрямованості студентів соціономічного профілю в сучасних умовах	182
Ірина Гальчич, Алла Ярошенко. Формування медіаційних умінь у майбутніх соціальних працівників	185
Богдана Здрілько, Наталія Новікова. Соціальне проектування як технологія соціальної роботи з молоддю	189
Катерина Корольова, Олег Блінов. Кейс-менеджмент як інноваційна технологія соціально-психологічного супроводу ветеранів російсько-української війни	193
Іван Пазиняк. Організація соціальної роботи в цифровому освітньому середовищі університету	198
Дмитро Поліщук, Ольга Ігнатюк. Вимоги та напрями формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів вищої школи в умовах аспірантури технічного університету	200
Вікторія Прудник. Формування готовності майбутніх фахових молодших бакалаврів із соціальної роботи до інноваційної діяльності	206
Ольга Столярник. Формування компетентностей майбутніх соціальних працівників для роботи в умовах травмівних подій	211
Ірина Суровцева. Управлінське консультування організаційних змін в системі соціальної роботи	217
Світлана Хлебик. Технології медіації і посередництва у формуванні конфліктологічної компетентності майбутнього фахівця соціальної сфери	221

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Аліна Будакова, Микола Криловець. Соціально-педагогічні аспекти підтримки соціального захисту молоді	224
Катерина Венцова, Анастасія Тургенєва. Особливості влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: досвід країн ЄС	229
Оксана Жукова. Social protection of schoolchildren with PTSD: problems and prospects of supporting vulnerable categories in Ukraine	234
Тетяна Зінюк, Катерина Петровська. Технологія консультивання сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах	237
Галина Клим'юк, Ірина Савельчук. Методи і технології соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в територіальних громадах	241
Анастасія Коротка, Тетяна Петренко. Медіація як альтернативний метод вирішення конфліктів	245
Віктор Лях. Актуальність соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб	248
Людмила Неїжпапа. Проблеми соціального захисту дітей в громаді: можливості їх вирішення	252
Людмила Нестеренко, Анастасія Попова. Міжнародний досвід соціально-психологічної підтримки дітей, які постраждали від війни	257
Валентина Николаєва. Сутність соціальних обмежень осіб з інвалідністю	262
Святослав Олійник, Наталія Новікова. Соціальне підприємництво як форма вирішення соціальних проблем: український та міжнародний досвід	265
Діана Рябчун, Яна Башманівська. Організація соціального захисту осіб з порушенням слуху в умовах війни	271
Іванна Шаврова, Ірина Савельчук. Соціально-психологічні аспекти надання послуг людям похилого віку в надзвичайних ситуаціях	276

ВИБРАНІ ПИТАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

- Наталя Анастасова.** Сенсорна інтеграція - ефективний засіб впливу на моторику дітей із дизартріями **279**
- Ольга Андрійчук, Олена Мірошниченко.** Розвиток комунікативних здібностей у молодших школярів з тяжкими мовленнєвими порушеннями **283**
- Анна Банах, Олена Ревуцька.** Використання пісочної терапії в корекційно-розвитковій роботі з дітьми **287**
- Євгенія Борисевич, Олена Ревуцька.** Діагностика стану сформованості графомоторних навичок та розвитку дрібної моторики рук в учнів із інтелектуальними порушеннями **293**
- Галина Гулей, Олена Ревуцька.** Діагностика диспраксії у структурі мовленнєвого дизонтогенезу дітей **299**
- Наталія Гашпоренко, Наталя Анастасова.** Проблематика розвитку продуктивної діяльності дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня **305**
- Тетяна Єрмак, Наталя Анастасова.** Профілактика порушень письма у дітей дошкільного віку **311**
- Микола Єфименко.** Значимість основних рухів у формуванні цілісної праксичної системи дітей із особливими освітніми потребами **315**
- Анастасія Звєгінцева, Олена Ревуцька.** Діагностика пізнавально-мовленнєвого розвитку дітей з інтелектуальними труднощами **321**
- Наталія Карпенко, Олена Мірошниченко.** Родина як складова частина реабілітації дітей з порушеннями мовлення **326**
- Анна Кіріллова.** Структура порушення у осіб, які мають зниження інтелектуальної функції **331**
- Вікторія Лізунова, Людмила Котлова.** Роль батьків у логопедичній роботі з розвитку комунікації у дошкільників з аутизмом **335**

Наталія Мовчан, Ганна Сизко. Формування навичок виразного читання учнів початкових класів з порушенням зору в інтегрованому навчанні	338
Наталія Рачкіна, Людмила Котлова. Використання методів ТРВЗ в роботі з дітьми дошкільного віку з ЗНМ для розвитку лексико-граматичної сторони мовлення	342
Діана Ткачук, Віталіна Литвиненко. Практичні аспекти застосування ігрових технік у процесі формування мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами у процесі логопедичного супроводу	344
Віолетта Фоменко, Наталія Лопатинська. Профілактика дисграфії у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами	349
Ольга Фортуна, Ганна Сизко. Корекція усного мовлення молодших школярів із заїканням засобами музикотерапії в умовах інклюзивного навчання	353
Надія Шведюк, Ганна Хворова. Логоритміка як засіб корекції мовленнєвих порушень у дітей з особливими освітніми потребами	357
Ірина Швець, Ганна Сизко. Особливості розвитку пам'яті у дітей старшого дошкільного віку із ЗПР та її вплив на готовність до шкільного навчання	361

ПРОЕКТУВАННЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНИХ ПРОГРАМ

Вікторія Железняк, Анна Кіріллова. Нейрогімнастика та її роль у покращенні когнітивних функцій та навчальних здібностей молодших школярів	365
Ірина Кичук, Віктор Гладуш. Основні напрями корекційно-розвивальної роботи з дітьми із мовленнєвими порушеннями	368
Каріна Козак, Людмила Котлова. Елементи корекційно-розвиткової роботи з розвитку комунікативних навичок у дітей дошкільників	375
Оксана Лонська, Людмила Котлова. Розвиток словника у дітей з особливими освітніми потребами	379

Тетяна Яндюк, Сергій Котловий. Логопедична допомога дошкільникам з порушенням мовленнєвого розвитку **385**

ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ Й ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тетяна Бур'ян, Анастасія Попова. Підтримка внутрішньо переміщених осіб в громадах: комплексний підхід до соціальної роботи **390**

Марина Васильєва-Халатникова. Безпечне освітнє середовище для іноземних здобувачів вищої освіти в умовах російсько-української війни **395**

Ірина Долінчук, Віктор Гладуш. Особливості вступу на магістерські програми з логопедії в період воєнного стану в Україні **397**

Наталя Захарова. Ветерани як клієнти центру зайнятості: законодавча підтримка **400**

Вікторія Ківа, Анастасія Попова. Особливості використання арт-терапії в системі соціально-психологічної підтримки дітей у воєнний час **404**

Оксана Коваленко, Катерина Петровська. Оцінка потреб та проблем сімей військовослужбовців **408**

Олександр Козинець. Прояви заїкання після контузій **419**

Наталія Красікова, Надія Павлик. Роль комп'ютерних технологій у логопедичній діяльності під час війни **424**

Наталія Мацейко. Ризики професійного вигорання соціальних працівників в умовах війни **427**

Юлія Мельнікова. Правозахисна підтримка українських мігранток у Грузії **434**

Надія Сеньовська, Ірина Нестайко. Методи дослідження різних аспектів організації патріотичного виховання у закладах освіти України **439**

Наталія Сидорченко, Анастасія Тургенєва. Формування стресостійкості учнів закладу загальної середньої освіти засобами арт-терапії **442**

Наталія Служава, Анастасія Попова. Соціально-психологічні проблеми репатріантів в Україні: виклики реінтеграції та можливості підтримки	448
Любов Співак. Резильєнтність майбутніх фахівців сфери соціальної роботи в умовах воєнного стану	454

Анна Кіріллова,
викладачка кафедри спеціальної освіти
Комунального закладу вищої освіти
"Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія"
Запорізької обласної ради

СТРУКТУРА ПОРУШЕННЯ У ОСІБ, ЯКІ МАЮТЬ ЗНИЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ

На сучасному етапі розвитку системи освіти відкриваються нові перспективи і переглядається ставлення до організації освітнього процесу та догляду за дітьми з особливими потребами. Саме тому Стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта наголошує на тому, що фахівець в сфері спеціальної освіти повинен оволодіти інтегральною компетентністю, яка виражається в здатності спеціаліста розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми різного ступеня складності [4]. Базисним аспектом в даному процесі є вміння професіонала проаналізувати та «розібрати» всі прояви порушення розвитку дитини. Л. Виготський зазначав, що це означає визначити структуру порушення.

Врахування структури порушення в діагностичній та корекційній роботі дає змогу краще зрозуміти, як воно впливає на загальний розвиток дитини. Крім того, структурний аналіз дає змогу індивідуально підходити до кожного випадку. Таким чином, фахівцям вдається виявити основні та другорядні проблеми, що дає змогу застосовувати комплексний підхід до їхнього розв'язання, який включає не тільки сам розлад, а й його наслідки.

Особливо складною структура порушення є при порушенні інтелектуального розвитку. Специфіка порушень інтелектуального розвитку полягає в тому, що вони можуть виступати як самостійною групою порушень, так і вторинним порушенням на тлі інших порушень розвитку: порушень слуху, зору, опорно-рухового апарату тощо. Однак в будь-якому разі необхідно враховувати якісну неоднорідність даної групи порушення. Наприклад, Довідник діагностичних критеріїв DSM-5 від Американської психіатричної асоціації пропонує розподіляти інтелектуальні порушення за станом важкості на легкі, помірні, важкі та глибокі. Також описуються такі стани як загальна затримка розвитку та неуточнену інтелектуальну

недостатність [2, с. 19-32]. Подібний розподіл передбачався і в рамках Міжнародної класифікації хвороб 11 перегляду: порушення інтелектуального розвитку легке, помірне, тяжке, глибоке, тимчасове, неуточнене [1, с. 15].

Починаючи з ранніх етапів свого розвитку діти з порушенням інтелектуального розвитку, не мають змоги повноцінно розвиватися. За звичайних умов виховання вони не отримують достатнього доступу до багатьох важливих «соціальних шкіл», таких як вербальне спілкування, повний контакт із навколишнім середовищем, предметна поведінка і групові ігри. У результаті в даній групі дітей розвиваються вторинні порушення розвитку [5, с. 51].

Слід підкреслити, що вторинні порушення - це ті, на які можна позитивно вплинути педагогічними засобами, тому що їхнє виникнення здебільшого пов'язане з впливом середовищних чинників психічного розвитку. Вторинні відхилення в розвитку дитини більш інтенсивно з'являються, якщо на ранніх етапах розвитку під час догляду за дитиною не враховуються труднощі в опануванні соціальною культурою. Як зазначав Л. Виготський, у таких ситуаціях виникають розходження (дивергенція) між біологічним і соціальним планами розвитку.

Що раніше буде створено спеціальні умови для виховання та розвитку дитини з порушенням інтелекту, що більше буде враховано специфіку її розвитку, то ефективніше вдасться запобігти або якоюсь мірою згладити розвиток вторинних ускладнень. Необхідно враховувати важливі закономірності аномального розвитку: що далі вторинне відхилення від першопричини (первинного порушення, спричиненого патогенним чинником), що більш опосередковано воно пов'язане з первинним порушенням, то легше воно піддається корекції за допомогою педагогічних засобів впливу.

Отже структура порушення у дітей зі зниженням інтелектуальної функції є достатньо складною. Загальний її аналіз подамо у вигляді схеми (рис. 1).

Рис. 1. Структура порушення при зниженні інтелектуальної функції [3, с. 47].

Загалом можна зазначити, що первинні порушення є наслідком ядерного (органічного) пошкодження аналізаторів, центральної нервової системи. Вторинні та третинні ускладнення постають з первинних і є наслідком аномального розвитку. Педагогічні зусилля спрямовуються саме на вторинні та третинні порушення розвитку осіб зі зниженням інтелектуальної функції, оскільки саме вони піддаються корекційному впливу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко І. Ю., Кірілова А. О. Дизонтогенез психічного розвитку: в схемах, таблицях і презентаціях. Запоріжжя : вид-во Хортицької національної академії, 2023. 136 с.

2. Довідник діагностичних критеріїв DSM-5 від Американської психіатричної асоціації / пер. з англ. О. Лизак, М. Прокопович; наук. ред. В. Горбунової, Л. Засекіної, О. Плевачук. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2023. 536 с.

3. Корекційна психопедагогіка (Олігофренопедагогіка): навчально-методичний посібник / укл. О. В. Гаяш. Ужгород, 2021. 255 с.

4. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/vishcha-osvita/zatverdzeni/>

5. Тарасова В. В. Навчання та виховання дітей із порушенням інтелекту: навчально-методичний посібник. Харків, 2017. 125 с.